

## Rezime Izvještaja guvernera - oktobar 2013

*Ažurirano: 12.12.2013. godine*

U Izvještaju guvernera za oktobar mjesec 2013. godine, dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2013. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2013. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u ovom periodu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2013. godinu.

Tokom prvih šest mjeseci ove godine evidentirane su pozitivne aktivnosti u gotovo svim privrednim djelatnostima što je rezultiralo realnim rastom BDP-a u oba kvartala. Međutim treba napomenuti da je rast dijelom i rezultat niske osnove iz prethodne godine, posebno niske privredne aktivnosti u prvom kvartalu 2012. godine, izazvane vremenskim nepogodama. Prema raspoloživim podacima za devet, odnosno deset mjeseci pozitivne trendove bilježi većina djelatnosti.

Cijene su u oktobru 2013. godine, u odnosu na prethodni mjesec, zabilježile pad od 0,2%, dok je godišnja stopa inflacije iznosila 0,5%.

U prvih deset mjeseci 2013. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, zabilježen je rast industrijske proizvodnje od 9%. Rast je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 51,9%, dok je pad proizvodnje zabilježen u sektoru vađenja rude i kamena za 2,2% i sektoru prerađivačke industrije za 12,3%.

Broj dolazaka turista, tokom prvih deset mjeseci 2013. godine, povećan je za 3,5%, u odnosu na isti period prethodne godine, dok je broj noćenja veći za 2,8%. Prema podacima Monstata, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima, za prvih deset mjeseci 2013. godine u odnosu na isti period prethodne, povećan za 15,2%, dok je prevoz robe smanjen za 2,6%. U željezničkom saobraćaju je za prvih devet mjeseci (tri kvartala) ove godine prevoz putnika veći za 10,0%, a prevoz robe za 26,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju, za prvih devet mjeseci ove godine u odnosu na isti period prethodne, povećan je za 3,5%, dok prevoz robe bilježi rast od 55,2%.

U šumarstvu je, tokom prvih devet mjeseci 2013. godine, proizvedeno 188.326m<sup>3</sup> šumskih sortimenata, što je za 19,5% više nego u istom periodu prethodne godine, što je dijelom rezultat izuzetno niske osnovice iz 2012. godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2013. godine zabilježilo rast od 29,9% u odnosu na isti period prethodne godine, mjereno efektivnim časovima rada.

Prosječan broj zaposlenih u oktobru je iznosio 169.044, što predstavlja pad od 1,4% na mjesečnom nivou i rast od 0,2% na godišnjem nivou. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u oktobru 2013. godine iznosio 33.271, što predstavlja rast od 7,6% u odnosu na prethodni mjesec i rast od 12,6% u odnosu na oktobar 2012. godine.

Na kraju oktobra 2013. godine, od 54.482 pravnih lica i preduzetnika, njih 12.561 ili 23,1% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih pravnih lica i preduzetnika je povećan za 0,9%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa je na kraju oktobra iznosio 432,9 milion eura, i bio je za 2,8% viši nego na kraju septembra. Koncentracija duga, na dan 31.10.2013. godine, je bila relativno velika na šta ukazuje visoka koncentracija duga na 10 najvećih dužnika u sistemu. Na 0,08% evidentiranih dužnika odnosilo se čak 21,7% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika, odnosno 0,40% ukupno evidentiranih dužnika učestvovalo je sa 46,6% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka na kraju oktobra je veća za 6,6% u odnosu na kraj prethodne godine. U strukturi aktive agregatnog bilansa banka dominantno mjesto zauzimaju ukupni krediti i ostala potraživanja, koji su na kraju oktobra 2013. godine, u odnosu na decembar 2012. godine veći za 5,7%. Treba napomenuti da je ovakav rast kredita djelimično uslovljen i primjenom Međunarodnih računovodstvenih standarda. Ukupan iznos novoodobrenih kredita u bankarskom sektoru, za prvih deset mjeseci 2013. godine je iznosio 623 miliona eura.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 70,3% zauzimaju depoziti. Depoziti su na kraju oktobra 2013. godine iznosili 2.104,3 miliona eura, ostvarivši pad od 3,2% u odnosu na prethodni mjesec, nakon petomjesečnog rasta. U odnosu na kraj decembra 2012. godine, depoziti u bankama su se povećali za 6,2%. Od ukupnog iznosa depozita položenih u bankama, na depozite stanovništva odnosilo se 1.218,1 miliona eura ili 56,3%, dok se na depozite privrede odnosilo 572,8 miliona eura ili 27,2%. Ukupan kapital banaka na kraju oktobra 2013. godine iznosio je 428,8 miliona eura, što je za 48,5% ili 140,1 milion eura više nego na kraju prethodne godine.

Kredit i ostala potraživanja koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su u oktobru iznosili 557,9 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 6,4%. Nekvalitetni kredit i ostala potraživanja (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su na kraju oktobra tekuće godine činili 17,7% ukupnih kredita i ostalih potraživanja i u odnosu na prethodni mjesec bilježe pad od 0,6%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite u oktobru 2013. godine je iznosila 9,33%, što je za 0,02 p.p. više nego na kraju septembra, dok je u odnosu na decembar 2012. godine zabilježila pad od 0,14 p.p. Prosječna ponderisana pasivna kamatna stopa je iznosila 2,67% u oktobru 2013. godine i ostvarila je pad od 0,57 p.p. u odnosu na decembar 2012. godine, dok na mjesečnom nivou zabilježila pad od 0,07 p.p.

Na kraju oktobra 2013. godine obavezna rezerva banaka je iznosila 200,5 miliona eura, što je za 7,1% više nego u decembru prethodne godine, dok je u odnosu na prethodni mjesec obavezna rezerva niža za 0,7%. U oktobru su sve banke, osim jedne, iskoristile mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa (ukupno 54,3 miliona eura). Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na račun Centralne banke u inostranstvu izdvojeno je 42,3%, na račun obavezne rezerve u zemlji 30,6%, a u državnim zapisima 27,1%. Tokom oktobra 2013. godine, sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu, i nijedna banka nije koristila mogućnost da do 50% obavezne rezerve koristi za održavanje likvidnosti.

Bruto premija osiguranja je iznosila 5,7 miliona eura na kraju oktobra 2013. godine. U njoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (83,3%) dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (16,7%).

U oktobru 2013. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 1,4 miliona eura, što je za 64% niže u odnosu na prethodni mjesec. Cjelokupna trgovina ostvarena je kroz 488 transakcije. Tržišna kapitalizacija na dan 31.10.2013. godine iznosila je 2,8 milijardi eura, i na mjesečnom nivou bilježi rast od 0,7%. Berzanski indeks MONEX 20, čija je vrijednost na kraju oktobra 2013. godine bila 8.999,40 indeksnih poena, je u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bio niži za 0,9%, dok je indeks investicionih fondova MONEX PIF iznosio 2.794,45 i zabilježio pad od 1,3%.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u oktobru 2013. godine, fiskalni suficit Crne Gore iznosio je 20,1 milion eura, dok je u oktobru 2012. godine ostvaren deficit u iznosu od 5 miliona eura. Međutim, treba napomenuti da je akumulirani deficit budžeta, za prvih deset mjeseci 2013. godine, iznosio 115,5 miliona eura, odnosno 3,5% procijenjenog BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 117,3 miliona eura ili 3,5% BDP-a, što je u odnosu na plan za oktobar više za 11,8%. Izdaci budžeta iznosili su 97,2 miliona eura ili 2,9% BDP-a, što je za 7,4% niže u odnosu na plan za oktobar 2013. godine, a 6,6% niže u odnosu na ostvarenje izdataka u oktobru 2012. godine.

U periodu januar-septembar 2013. godine, prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa bio je manji za 29,1% u odnosu na isti period 2012. godine i iznosio je 231,7 miliona eura. Na računu roba zabilježeno je smanjenje međunarodne robne razmjene usljed pada vrijednosti uvoza za 4,1%, uz istovremeni rast izvoza roba za 3,8%, što je rezultiralo smanjenjem spoljnotrgovinskog deficita za 6,3%

u poređenju sa istim periodom 2012. godine. U periodu januar-oktobar 2013. godine, prema preliminarnim podacima, neto priliv SDI iznosio je 255,9 miliona eura, što je za 25,7% manje u poređenju sa istim periodom prethodne godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore.

Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti, a uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u oktobru tekuće godine.

U oktobru su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Pripremana je Pregovaračka pozicija za poglavlje 4 - Sloboda kretanja kapitala, pripremljen je i dostavljen Monstatu komentar na izvještaj Evropske komisije za pregovaračko poglavlje 18, pripremljene i prosljeđene dodatne informacije na zahtjev eksperata Evropske komisije za poglavlje 9 – finansijske usluge, ostvareno je učešće u izradi dijela Programa pristupanja Crne Gore EU (PPCG) u okviru RG 9, 17, 18 i 32, članovi radnih grupa za pregovaračka poglavlja prisustvovali su Drugom seminaru o izradi Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2014-2018, kao i seminaru „Izrada finansijskog dijela Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji“ u organizaciji MVPEI.

Nastavljene su aktivnosti u cilju unaprijeđivanja informacionog sistema Centralne banke Crne Gore. Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem web prezentacija i nastupima u medijima. Takođe, Centralna Banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu u zemlji.

U okviru aktivnosti Guvernera na planu međunarodne saradnje, u oktobru je ostvareno učešće na godišnjim sastancima Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke u Vašingtonu.